Datum
2026-11-19 Dnr KN2026/01512

Ted Lind, 08-677 26 96
ted.lind@energiforetagen.se

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

Remissvar: Ny kärnkraft i Sverige – moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar (SOU 2026:40)

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 500 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Kärnkraftsprövningsutredningens slutbetänkande.

Sammanfattande inställning

Energiföretagen välkomnar betänkandet och tillstyrker huvuddragen i utredningens förslag. Utredningen har gjort ett gediget arbete som ger tydligare roller, en mer förutsebar process och ett modernare ansvarssystem. Det är viktiga förutsättningar både för ny kärnkraft och för fortsatt säker drift av dagens anläggningar.

Energiföretagen vill särskilt lyfta följande:

- Det är mycket positivt att beredskapsfrågorna hanteras efter tillståndsprövningen och att processen för beredskaps- och planeringszoner får en tydlig startpunkt och ansvarsfördelning.
- Tillståndshavaren bör få välja att själv genomföra de radiologiska beräkningarna, med Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) som granskare. Det ger en tydligare rollfördelning än om SSM både beräknar och kontrollerar.
- Metod och kriterier för val av radiologiska nödsituationer bör tas fram skyndsamt och i dialog med branschen.
- Myndigheternas förberedelser inför provdrift bör omfattas av tydliga tidsfrister eller en bindande tidplan.
- Beredskapsavgiften bör vara transparent, förutsägbar och spegla faktisk motprestation. Nya krav bör utformas proportionerligt och med hänsyn till befintliga anläggningar.
- Förslagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor är väl avvägda och bör kunna genomföras. Vi ser också gärna att frågan om differentierade ansvarsbelopp för kärnkraftsreaktorer utreds särskilt.

EFS1001, v4.0, 2017-09-18

Allmänna utgångspunkter

Ett tydligt, långsiktigt och ändamålsenligt regelverk för beredskap och skadeståndsansvar stärker både samhällets beredskap och förutsättningarna för investeringar. Energiföretagen delar utredningens utgångspunkt att regleringen ska fungera för nya reaktorer, nya platser och nya aktörer, samtidigt som vederbörlig hänsyn tas till befintliga anläggningar.

Befintliga kärnkraftsbolag har sedan lång tid etablerade system för säkerhet, beredskap, rapportering och myndighetssamverkan. Nya krav bör därför utformas proportionerligt och så långt möjligt bygga vidare på befintliga processer, rapporteringsvägar och informationssystem. Parallella processer och administrativt merarbete utan tydlig säkerhetsnytta bör undvikas.

Energiföretagen välkomnar att befintliga anläggningar fortsätter att tillämpa beslutade zoner. Det bör förtydligas att endast ändringar som kräver nytt tillstånd enligt kärntekniklagen ska kunna utlösa en förnyad bedömning, på samma sätt som utredningen föreslår för kravet på överföring av processparametrar. Nya avgifter och krav bör föregås av konsekvensanalyser och rimliga övergångsbestämmelser.

Beredskapsfrågor vid tillståndsprövningen (avsnitt 6)

Energiföretagen välkomnar förtydligandet att beredskapsfrågor i huvudsak avgörs efter att tillstånd har meddelats och inte ska belasta tillståndsprövningen. Vi delar också bedömningen att det inte behövs ytterligare författningskrav på platsens lämplighet, vilket minskar risken för dubbelprövning. De föreslagna förtydligandena av tillståndshavarens skyldigheter i kärntekniklagen tillstyrks.

Energiföretagen delar utgångspunkten att samhällets beredskap ska vara på plats när provdrift inleds. När myndigheternas förberedelser blir klara ligger dock utanför tillståndshavarens kontroll, och en försenad driftstart är förknippad med mycket stora kostnader. Bestämmelsen bör därför kompletteras på tre punkter:

- Tydliga tidsfrister för myndigheternas arbete, eller ett författningsreglerat krav på en bindande tidplan. En tillståndshavare behöver kunna planera utifrån att beredskapen finns på plats en viss tid efter anmälan.
- Ett förtydligande av vilka länsstyrelser som avses med ”berörda länsstyrelser”.
- En belysning av hur kostnader ska hanteras om driftstarten försenas av skäl som tillståndshavaren inte råder över.

Beredskaps- och planeringszoner (avsnitt 7)

Energiföretagen välkomnar att ansvar, roller och process för beredskaps- och planeringszoner förtydligas. I dag saknas en framåtsyftande reglering för nyetablering, och förslagen fyller en viktig lucka. Vi tillstyrker att behovet av zoner bedöms för varje anläggning, att Myndigheten för civilt försvar (MCF) beslutar om zoner och skyddsåtgärder, att länsstyrelsen ansvarar för den lokala anpassningen

och att processen inleds genom en anmälan från tillståndshavaren. Vi tillstyrker också förslaget om en förberedande dialog med myndigheterna.

Tillståndshavaren bör kunna välja att själv genomföra beräkningarna

Utredningen föreslår att SSM ska genomföra spridnings- och dosberäkningarna. Energiföretagen föreslår att ordningen kompletteras med en valmöjlighet. Tillståndshavaren ska kunna välja att själv genomföra beräkningarna och lämna in dem till SSM, som då granskar och vidimerar resultatet innan underlaget överlämnas till MCF. En aktör som föredrar det, till exempel en ny aktör utan egen beräkningskapacitet, kan fortsatt låta SSM göra beräkningarna enligt utredningens förslag.

Skälen för en sådan valmöjlighet är följande:

- Tydlig rollfördelning. Den vedertagna ordningen är att verksamhetsutövaren analyserar och redovisar och att tillsynsmyndigheten granskar, vilket också är utgångspunkten i lagen om skydd mot olyckor. Om SSM både beräknar och kontrollerar saknas en oberoende granskning av ett underlag som styr zonernas utbredning och därmed beredskapsavgiftens storlek.
- Effektivitet. Tillståndshavaren genomför ändå motsvarande beräkningar inom den stegvisa kontrollen. Dubbelarbete undviks, och SSM:s beräkningsarbete riskerar inte att hamna på kritisk linje inför provdrift.
- Likvärdighet och förtroende. SSM:s granskning säkerställer den likvärdighet mellan anläggningar och det förtroende hos allmänhet och lokala aktörer som utredningen lyfter fram. Utredningen beskriver själv hur den som ansöker i Finland föreslår och motiverar zonerna, medan myndigheten bedömer underlaget.

Oavsett vem som räknar bör beräkningarna kunna verifieras av den andra parten innan de överlämnas till MCF. I utredningens förslag får tillståndshavaren bara lämna synpunkter på valet av nödsituationer, inte på beräkningarnas riktighet. Valmöjlighet och flexibilitet är något som genomsyrat utredningens tidigare skeden och det är något som vi starkt skulle rekommendera även i denna del.

Metod och kriterier för radiologiska nödsituationer

Energiföretagen delar bedömningen att SSM och MCF skyndsamt bör få i uppdrag att ta fram vägledning om metod och kriterier för val av radiologiska nödsituationer. I dag saknas vedertagen metodik, vilket påverkar förutsägbarheten i både zonbeslut och avgifter. Arbetet bör ske i nära dialog med branschen, och resultatet bör läggas i vägledning eller handbok snarare än i författning.

Överföring av processparametrar (avsnitt 8)

Energiföretagen tillstyrker att kravet på överföring av värden för processparametrar utgår från respektive reaktors riskprofil i stället för att gälla

generellt. Det är också positivt att behovet endast ska kunna omvärderas vid ändringar som kräver nytt tillstånd enligt kärntekniklagen.

Energiföretagen anser däremot att kravet inte bör utvidgas till andra kärntekniska anläggningar än kärnkraftsreaktorer. Sådana anläggningar har en annan riskprofil, och en utvidgning riskerar att ge analyskrav och administration som inte står i proportion till strålsäkerhetsnyttan. Vid genomförandet bör befintliga rapporterings- och informationssystem användas så långt det är möjligt.

Beredskapsavgiften (avsnitt 9)

Energiföretagen välkomnar ambitionen att göra beredskapsavgiften mer rättvis och förutsebar och att koppla den tydligare till faktisk motprestation. Vi stöder en differentierad modell som utgår från anläggningens och platsens förutsättningar. Vi tillstyrker också att avgiftsuttaget samordnas med SSM:s årliga utvärdering av avgiftsnivåer och att avgiften kan sättas ned när zoner överlappar.

För att modellen ska nå ända fram behöver några delar utvecklas i den fortsatta beredningen:

- Transparens. Det bör klargöras vilka kostnader som får ingå i avgiftsbeloppen för investeringar, förvaltning och utveckling och hur beloppen beräknas. Avgiften ska baseras på faktiska och redovisade kostnader.
- Redovisning. Den årliga processen bör kompletteras med tydliga krav på hur myndigheterna redovisar att avgifterna motsvarar principerna om motprestation och självkostnad.
- Förutsägbarhet. Den slutliga avgiften beror på analyser och zonbeslut som fattas långt efter investeringsbeslutet. Det understryker behovet av tidiga kriterier för radiologiska nödsituationer. Skarpa trösklar som kan ge stora avgiftssprång vid små förändringar bör ses över.
- Proportionalitet. Varje verksamhet bör betala för den beredskap som den själv ger upphov till. Det är positivt att befintliga tillståndshavare inte påverkas av den nya avgiftsmodellen så länge verksamheten är oförändrad.

Om nya skyldigheter införs som huvudsakligen tillgodoser samhälleliga beredskapsintressen bör statlig finansiering övervägas.

Ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor (avsnitt 10)

Energiföretagen tillstyrker förslagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Frågorna som tas upp av utredningen är väl utredda, och utredningen har gjort en balanserad avvägning mellan statens intresse av oförändrad risk och anläggningshavarnas behov av förutsägbarhet och rimliga administrativa krav. Förslagen bör därför skyndsamt kunna läggas till grund för lagstiftning.

Energiföretagen vill särskilt framhålla följande:

- Fasta ansvarsbelopp. Att den individuella prövningen ersätts med fasta, differentierade belopp för andra anläggningar än kärnkraftsreaktorer i drift och för transporter ger enkelhet, förutsägbarhet och en betydande tids- och kostnadsbesparing. Inplaceringen bör bekräftas genom ett enkelt anmälningsförfarande som hanteras skyndsamt.
- Andra säkerheter än försäkring. Det är välkommet att möjligheten till dispens från kravet på ansvarsförsäkring återinförs. Bedömningen bör utgå från säkerhetens faktiska verkan, det vill säga att den är betryggande över tid och att skador kan regleras på ett tillfredsställande sätt.
- Riksgäldskontorets avgifter. Avgifterna för prövning och tillsyn bör grundas på faktisk nedlagd tid per ärende och redovisas så att den avgiftsskyldige kan förutse och bedöma dem.
- Tidpunkt för säkerhet. Det är rimligt att säkerhet ska finnas senast vid provdrift, med ett lägre belopp från det att obestrålat bränsle tas emot. Vi vill samtidigt påpeka att obestrålat bränsle som förvaras utanför härden i praktiken inte kan ge upphov till en radiologisk olycka, vilket bör beaktas när kraven utformas.
- Övergångsregel. Om den individuella prövningen ändå behålls bör en övergångsbestämmelse införas så att ett beslutat ansvarsbelopp fortsätter att gälla till dess att ett nytt beslut har meddelats.

Differentierade ansvarsbelopp för kärnkraftsreaktorer bör utredas

Energiföretagen är medvetna om att det inte ingick i utredningens direktiv att utreda differentierade ansvars- och försäkringsbelopp för kärnkraftsreaktorer, och att utredningen därför inte lämnar något förslag i den delen. I dag gäller samma krav på säkerhet, 1 200 miljoner euro, för alla kärnkraftsreaktorer i drift, oavsett storlek och teknik.

Vi ser gärna att regeringen tillsätter en utredning som går till botten med frågan, inom ramen för de internationella konventioner som det svenska regelverket bygger på. Det bör klarläggas om det är lämpligt att en reaktor med 50 MW termisk effekt ska omfattas av samma försäkringskrav som en reaktor med 4 000 MW termisk effekt. Frågan påverkar riskbilden för investeringar i ny kärnkraft, inte minst i små modulära reaktorer.

Energiföretagen bidrar gärna med ytterligare underlag i den fortsatta beredningen.

Emil Berggren
Gruppchef produktion